

Kreditni Rizik

Definicije dospjelih nenaplaćenih potraživanja i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju C i niže)

Klasifikaciona grupa „C“

U klasifikacionu grupu „C“ klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.

Kredit klasifikovan u klasifikacionu grupu „C“ (podgrupe „C1“ i „C2“) ima neku od sljedećih karakteristika:

- 1) primarni izvori otplate su nedovoljni za otplatu duga i banka mora da koristi sekundarne izvore za naplatu duga, odnosno izvrši realizaciju kolaterala, pristupi restrukturiranju duga i slično;
- 2) trenutne finansijske mogućnosti korisnika kredita ili tokovi gotovine nijesu dovoljni za namirenje duga koji dospijeva (klijent je nedovoljno likvidan, značajno zadužen ili nije dovoljno kapitalizovan, ima kritično nizak nivo profitabilnosti ili posluje sa gubitkom);
- 3) izražen je negativan trend u poslovanju dužnika;
- 4) kod kratkoročnih kredita postoje indicije da korisnik kredita neće biti u stanju da konvertuje aktivu u gotovinu, što će prouzrokovati nemogućnost korisnika da plati dug na dan dospelja;
- 5) banka ne posjeduje potrebne i ažurirane finansijske informacije na osnovu kojih bi utvrdila finansijsku sposobnost klijenta za otplatu duga;
- 6) postoji kašnjenje u otplati kredita duže od 90 dana.
- 7) Kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 90 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe „C1“, a kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 150 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe „C2“.

Klasifikaciona grupa „D“

U klasifikacionu grupu „D“ klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.

Kredit klasifikovan u kategoriju „D“ ima neku od sljedećih karakteristika:

- 1) pravno lice koji je korisnik kredita je nelikvidno, sa nedovoljno kapitala, visoko zaduženo, nerentabilno, ima ozbiljne teškoće ili ispoljava trajniju nekonkurentnost, izgledi za razvoj djelatnosti koju to lice obavlja nijesu dobri i sl.;
- 2) nad dužnikom je pokrenut stečajni postupak;
- 3) postoji značajan kreditni rizik, tako da je veoma neizvjestno da li će kredit moći da se naplati u punom iznosu, ali postoje činjenice koje ukazuju da je realno očekivati makar djelimičnu naplatu u bliskoj budućnosti (kredit je u procesu naplate, korisnik kredita je pokrenuo postupak pribavljanja dodatnog kolaterala koji će, u slučaju da se realizuje, potpuno obezbijediti kredit, banka je pokrenula postupak za realizaciju dodatnih instrumenata obezbjeđenja i sl.);
- 4) dužnik kasni sa otplatom kredita duže od 270 dana.

Kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 270 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od grupe „D“.

Klasifikaciona grupa „E“

U klasifikacionu grupu E – „gubitak“ klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Kredit se klasifikuje u klasifikacionu grupu “E” ako:

- 1) bez obzira na kašnjenje u otplati, sadrži najmanje jednu karakteristiku sumnjive aktive, nije u potpunosti obezbijeđen i ne postoje činjenice koje ukazuju da je realno očekivati makar djelimičnu naplatu u bliskoj budućnosti;
- 2) postoji kašnjenje u otplati kredita duže od 365 dana.

Metode usvojene za utvrđivanje rezervacija i ispravki za potencijalne kreditne gubitke.

U 2013 godini uveden je MRS 39 kojim se propisuje izračunavanje ispravki vrijednosti. Rezerve se takodje utvrđuju, ali se ne knjiže i ne prikazuju u bilansu banke. Na poslovanje banke utiču preko sopstvenih sredstava. Razlika između rezervi i spravki predstavlja potrebne, odnosno nedostajue rezerve, koje čine odbitnu stavku sopstvenih sredstava.

Eksterna klasifikacija: procenat rezervacija za svaku klasifikacionu kategoriju utvrdila je Centralna banka Crne Gore. Na osnovu klasifikacije u određenu klasifikacionu grupu, vrši se i utvrđivanje rezervacija u skladu sa datom tabelom.

Interna klasifikacija: Ispravke vrijednosti se utvrjuju individualnom ispravkom za potraživanja veća i od 50 hilj Eur, diskontovanjem novčanih tokova, uključujući novčane tokove od prodaje kolaterala, dok se za potraživanja manje od 50 hilj Eur, ispravka izračunava na grupnoj osnovi. Ukoliko se individualnom ispravkom utvrdi iznos ispravki 0 Eur, irya;unavanje ispravki se vrši po grupnoj osnovi. Grupna ispravke se računa tako što se na ukupan iznos potraživanja, uključujući dospjelu i nedospjelu glavnica, kamatu , naknade i AVR, umanjen za haircutovanu vrijednost kolaterala, primijeni procenat naplate kredita utvdjen na osnovu migracionih matrice, za utvrdjene grupe u skladu sa danima kašnjenja, i primijeni LGD (Loss given difault, koji predstavlja procenat kredita koji se neće naplatiti ukoliko su mu dani kašnjenja preko 90 dana) i LCP (Loss confirmation period, koji predstavlja period u kojem se reflektuju problemi sa klijentom na izmirenje potraživnja).

EKSTERNA KLASIFIKACIJA		ZAJEDNICKI UPOREDNI dani kasnjenja	INTERNA KLASIFIKACIJA		
Grupa	% rezervi		PD grupa	Pravna lica % ispravke	Fizicka lica % ispravke
A	0%	0	I	3.83%	2.29%
A	0%	1-30	II	17.05%	7.43%
B1	2%	31-60	III	12.50%	26.77%
B2	7%	61-90	IV	51.28%	35.79%
C1	20%	91-150	V	63.40%	88.64%
C2	40%	151-270	V	63.40%	88.64%
D	70%	271-365	V	63.40%	88.64%
E	100%	366-730	V	63.40%	88.64%
E	100%	731-	VI	100.00%	100.00%

**Ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja
i bez uzimanja u obzir tehnika ublažavanja kreditnog rizika**

Klasifikacija	Ukupno Glavnica	Rezerva glavnice	Ispravka glavnice	NETO KREDITI
0-30 A	11,719,783.40	0.00	11,481.61	11,708,301.79
31-60 B1	3,749,589.19	74,991.78	4,637.76	3,744,951.43
61-90 B2	274,500.00	19,215.00	497.16	274,002.84
91-150 C1	6,099,981.00	1,219,996.20	17,760.76	6,082,220.24
151-270 C2	879,456.23	351,782.49	5,856.63	873,599.60
271-365 D	1,058,016.08	740,611.26	4,930.62	1,053,085.46
366-730 E	526,392.97	526,392.97	95,206.50	431,186.47
UKUPNO	24,307,718.87	2,932,989.70	140,371.04	24,167,347.83

**Prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda,
razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti.**

Klasifikacija	prosjek u 2015
A	14,972,716.59
B1	1,622,667.63
B2	1,315,823.80
C1	6,723,543.00
C2	1,060,234.10
D	813,869.37
E	440,986.61
UKUPNO	26,949,841.10

Podjela izloženosti po geografskim područjima

Pregled izloženosti po geografskim područjima na 31.12.15.	
nerezidenti	6,029,954.41
BAR	26,072.66
BERANE	980.17
BIJELO POLJE	19,999.84
BUDVA	144,974.55
CETINJE	111,572.98
DANILOVGRAD	332,740.13
HERCEG-NOVI	1,739,286.44
KOLASIN	6,604.55
KOTOR	105,764.18
NIKŠIĆ	192,154.28
PODGORICA	14,433,917.19
ROZAJE	3,334.84
TIVAT	1,000,000.00
ULCINJ	19,991.61
UKUPNO NETO KREDITI	24,167,347.83

Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti

R.br.	Djelatnost	A) Bruto krediti	B) Ostala potraživanja
I	Pravna lica - rezidenti	16,596	0
1	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	0	0
2	Vađenje rude i kamena	805	0
3	Prerađivačka industrija	1,071	0
4	Snabdijevanje električnom energijom	0	0
5	Snabdijevanje vodom	595	0
6	Građevinarstvo	1,964	0
7	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	2,078	0
8	Saobraćaj i skladištenje	473	0
9	Usluge pružanja smještaja i ishrane	2,415	0
10	Informisanje i komunikacije	62	0
11	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	0
12	Poslovanje nekretninama	88	0
13	Štručne, naučne i tehničke djelatnosti	3,729	0
14	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	58	0
15	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	0	0
16	Obrazovanje	2,180	0
17	Zdravstvo i socijalna zaštita	850	0
18	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	0	0
19	Ostale uslužne djelatnosti	228	0
20	Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0
21	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0
II	Fizička lica - rezidenti	1,667	0
III	Nerezidenti	6,044	2,835
*	Ukupno (I+II+III)	24,307	2,835
E	Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih	449	46
F	Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	1,543	0

Podjela svih izloženosti prema preostalom dospijeću, razvrstanih prema kategorijama izloženosti na 31.12.2015

Finansijska aktiva u bilansu stanja	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	UKUPNO
Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	6,465	0	0	0	0	0	0	0	6,465
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	451	0	0	0	0	0	0	0	451
Sredstva kod banaka	4,164	0	0	0	0	0	0	0	4,164
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	1,850	0	0	0	0	0	0	0	1,850
Kreditni	3,549	121	415	986	4,008	3,244	13,054	833	26,210
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HoV raspoložive za prodaju	6,459	0	0	0	0	0	0	0	6,459
HoV koje se drže do dospijeca	200	0	0	0	0	0	0	0	200
Derivatna finansijska sredstva kao instrument zaštite	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostala sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans usp	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostala potraživanja	3,896	0	0	0	0	0	0	0	3,896
Ukupno :	20,569	121	415	986	4,008	3,244	13,054	833	43,230

KLASIFIKACIJA AKTIVE NA 31.12.15

R. br.	Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno
				A	B	C	D	E	
				1	2	3	4	5	
1.	Ukupni krediti i potraživanja (1a+1b+1c+1d+1e+1f)	1,727	109,445	15,593	4,175	7,642	1,134	658	29,202
1.a	Kreditni od banaka i klijenata	1,715	109,445	11,720	4,024	6,979	1,058	527	24,308
1.b	Sredstva i depoziti kod banaka			2,835	0	0	0	0	2,835
1.c	Kamata	10		52	16	243	73	131	515
1.d	Faktoring i forfeting			0	0	0	0	0	0
1.e	Potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama				0	0	0	0	0
1.f	Vremenska razgraničenja	2		986	135	420	3	0	1,544
2.	Investicione HOV			6,659					6,659
3.	Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala i u zavisna preduzeća			3,261					3,261
4.	Ostale stavke aktive u aktivni na koje se izdvajaju rezervacije			2,333					2,333
5.	Aktiva na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke (1+2+3+4)	1,727	109,445	27,846	4,175	7,642	1,134	658	41,455
6.	Obračunate regulatorne rez. za kreditne gubitke za pozicije: 1a+1b+1c+1d+1e+1f			0	98	1,720	794	658	3,270
7.	Ispravka vrijednosti za kreditne gubitke za pozicije: 1a+1b+1c+1d+1e+1f			13	5	25	5	114	162
8.	Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene kreditne gubitke (6-7)	0	0	-13	93	1,695	789	544	3,108
9.	Obračunate regulatorne rezerve za gubitke za ostale stavke u aktivni za pozicije 2+3+4								0
10.	Ispravka vrijednosti za ostale stavke aktive za pozicije: 2+3+4			113					113
11.	Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke u aktivni (9-10)	0	0	-113	0	0	0	0	-113
12.	Ukupno obračunate regulatorne rezerve za gubitke za kredite i ostale stavke u aktivni (6+9)	0	0	0	98	1,720	794	658	3,270
13.	Ukupno ispravka vrijednosti za kredite i ostale stavke aktive (7+10)	0	0	126	5	25	5	114	275
14.	Ukupno potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke na kredite i u aktivni (8+11)	0	0	-126	93	1,695	789	544	2,995
15.	Posebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke u aktivni (račun 3025)			0	40	50	21	421	532
16.	Iznos nedostajućih rezervi **			0	54	1,645	768	124	2,591
17.	Bilansna aktiva na koju se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke			6,990					6,990
18.	Ukupno aktiva : (5+17)	1,727	109,445	34,836	4,175	7,642	1,134	658	48,445
19.	UKUPNA AKTIVA (18-13) *	1,727	109,445	34,710	4,170	7,617	1,129	544	48,170

rbr	Kolateral po kategorijama	A	B	C	D	E	UKUPNO
1.	Kreditni ili dio kredita obezbijeđeni novčanim depozitom	1,557	0	170	0	0	1,727
2.	Kreditni ili dio kredita obezbijeđeni ostalim kolateralom sa šifrom	49,781	22,847	27,306	5,777	3,734	109,445
3.	Ostali plasmani obezbijeđeni novčanim depozitom						0
4.	Ostali plasmani obezbijeđeni drugim validnim kolateralom (šifra)						0

Pregled vanbilanskih izloženosti po kategorijama klasifikacije

Klasifikacija vanbilansa na 31.12.15									(000 EUR-a)
R br.	Stavke aktive vanbilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno
				A	B	C	D	E	
		1	2	3	4	5	6	7	8 (3+4+5+6+7)
1.	Izdane garancije	1,233	8,428	2,035	762	0	60		2,857
2.	Date kreditne obligacije (odobreni, a	0	3,373	202	1	0	0		203
3.	Avali i akcepti mjenica								0
4.	Ostala jamstva								0
5.	Nepokrivena kreditna pisma (akreditivi)								0
6.	Ostale stavke bilansa na koje se izdvajaju								0
7.	Vanbilans na koji se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke (1+2+3+4+5+6)	1,233	11,801	2,237	763	0	60	0	3,060
8.	Obračunate regulatorne rezerve po vanbilansnim stavkama				17		42		59
9.	Rezervisanja za gubitke po vanbilansu				1				1
10.	Potrebne regulatorne rezerve za gubitke po vanbilansu (8-9)	0	0	0	16	0	42	0	58
11.	Posebne regulatorne rezerve za gubitke po vanbilansu (konto 3025)				3				3
12.	Iznos nedostajućih rezervi po vanbilansu **				13		42		55
13.	Vanbilansna aktiva na koje se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke			129,641					129,641
14.	Ukupno vanbilans (7+13) *	1,233	11,801	131,878	763	0	60	0	132,701

rbr	Kolateral po kategorijama	A	B	C	D	E	UKUPNO
1.	Vanbilansne stavke obezbijedene novčanim depozitom	1,217	16	0	0	0	1,233
2.	Vanbilans obezbijeden drugim validnim kolateralom (šifra)	5,548	2,159	0	4,094	0	11,801

Nekvalitetna aktiva po granama djelatnosti, posebno iskazan iznos nedospjelih potraživanja, dospjelih nenaplaćenih potraživanja i rezervi 31.12.2015

Kategorija C1	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
Prerađivačka industrija	94,901.39	17,537.95	0.00	112,439.34
Usluge pružanja smještaja i ishrane	0.00	1,025,311.48	1,216.93	1,024,094.55
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1,650,000.00	1,274,000.00	7,327.80	2,916,672.20
Obrazovanje	1,960,085.67	0.00	0.00	1,960,085.67
Sektor stanovništva, rezidenti	69,791.99	8,352.52	9,216.03	68,928.48
Ukupno	3,774,779.05	2,325,201.95	17,760.76	6,082,220.24

Kategorija C2	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
Trgovina na veliko i trgovina na malo i po	87,528.86	13,586.64	0.00	101,115.50
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	107,500.00	50,000.00	0.00	157,500.00
Pravna lica, nerezidenti	588,000.00	0.00	0.00	588,000.00
Sektor stanovništva, rezidenti	29,362.48	3,478.25	5,856.63	26,984.10
Ukupno	812,391.34	67,064.89	5,856.63	873,599.60

Kategorija D	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
Trgovina na veliko i trgovina na malo i po	3,440.66	5,507.72	1,134.65	7,813.73
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	0.00	175,000.00	0.00	175,000.00
Zdravstvo i socijalna zaštita	822,752.02	29,905.83	0.00	852,657.85
Sektor stanovništva, rezidenti	8,875.73	12,534.12	3,795.97	17,613.88
Ukupno	835,068.41	222,947.67	4,930.62	1,053,085.46

Kategorija E	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
Saobraćaj i skladištenje	0.00	42,699.42	0.00	42,699.42
Usluge pružanja smještaja i ishrane	0.00	350,000.00	40,075.00	309,925.00
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	0.00	118,000.00	54,811.00	63,189.00
Sektor stanovništva, rezidenti	0.00	15,693.55	320.50	15,373.05
Ukupno	0.00	526,392.97	95,206.50	431,186.47

**Iznos nekvalitetne aktive i dospjelih nenaplaćenih potraživanja,
posebno iskazane,
podijeljene na značajna geografska područja,
uključujući rezervacije za svako geografsko područje**

Kategorija C1				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
BUDVA	0.00	145,311.48	336.93	144,974.55
CETINJE	9,678.67	705.51	1,841.12	8,543.06
HERCEG NOVI	0.00	880,000.00	880.00	879,120.00
PODGORICA	3,765,100.38	1,299,184.96	14,702.71	5,049,582.63
UKUPNO	3,774,779.05	2,325,201.95	17,760.76	6,082,220.24

Kategorija C2				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
CETINJE	87,528.86	13,586.64	0.00	101,115.50
PODGORICA	136,862.48	53,478.25	5,856.63	184,484.10
nerezidenti	588,000.00	0.00	0.00	588,000.00
UKUPNO	812,391.34	67,064.89	5,856.63	873,599.60

Kategorija D				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
BERANE	0.00	288.38	51.13	237.25
HERCEG NOVI	822,752.02	29,905.83	0.00	852,657.85
PODGORICA	12,316.39	192,753.46	4,879.49	200,190.36
UKUPNO	12,316.39	192,753.46	4,879.49	200,190.36

Kategorija E				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
DANILOVGRAD	0.00	350,000.00	40,075.00	309,925.00
NIKSIAE	0.00	11,765.74	0.00	11,765.74
PODGORICA	0.00	164,627.23	55,131.50	109,495.73
UKUPNO	0.00	526,392.97	95,206.50	431,186.47

Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja

	Kreditni	Kamate	Stečena aktiva	Rezervisanja na vanbilansne izloženosti
2015. godina				
Stanje na početku godine	175	43	37	1
Ispravke vrijednosti u toku godine/(ukidanje), neto	141	26	32	-1
Otpisi	-176	-49	-	-
Stanje na kraju godine	140	20	69	-